

Milaräpa

Velký tibetský
jogín

W. Y. EVANS-WENTZ
KVĚTOSLAV MINAŘÍK

Milaräpa

Velký tibetský jogín

Vydavatelská řada PŘÍMÁ STEZKA
Svazek 13

CANOPUS

WALTER YEELING EVANS-WENTZ

Milaräpa

Velký tibetský jogín

Komentuje Květoslav Minařík

CANOPUS
Praha 2023

© W. Y. Evans-Wentz, 1969*

Commentary © Květoslav Minařík, 1957

Translation © Roman Blinka, 2023

Tibet's Great Yogī Milarepa: A Biography from the Tibetan, Second Edition was originally published in English in 1969. This translation is published by arrangement with Oxford University Press.

Canopus, z. s. is responsible for this translation from the original work and Oxford University Press shall have no liability for any errors, omissions or inaccuracies or ambiguities in such translation or for any losses caused by reliance thereon.

Milaräpa, velký tibetský jogín: Životopis z tibetštiny, druhé vydání, byl publikován původně anglicky v roce 1969. Tento překlad je vydán se souhlasem Oxford University Press.

Za překlad originálu je odpovědný Canopus, z. s. a Oxford University Press nenese žádnou odpovědnost za jakékoli chyby, opomenutí, nepřesnosti nebo nejasnosti v něm ani za škody způsobené důvěrou v něj.

ISBN 978-80-87692-90-5

* Majitel autorských práv na text E.-W. aktuálně uvádí rok 1969 jako rok druhého vydání v angličtině. V prvním vydání Milaräpy v nakladatelství Canopus byl uváděn rok 1951. Jde o tentýž anglický text. (Pozn. vyd.)

TENTO MILARÄPŮV ŽIVOTOPIS VĚNUJI TĚM,
KDO NEVĚŘÍ NA ZÁKLADĚ KNIH A TRADICE,
ALE KDO HLEDAJÍ VĚDĚNÍ TÍM,
ŽE JE USKUTEČNÍ.

W. Y. E.-W.

OBSAH

PŘEDMLUVA KVĚTOSLAVA MINAŘÍKA	9
POZNÁMKA ZORY ŠUBRTOVÉ K ČESKÉMU PŘEKLADU	21
PŘEDMLUVA W. Y. EVANS-WENTZE K DRUHÉMU VYDÁNÍ	25
PŘEDMLUVA W. Y. EVANS-WENTZE K PRVNÍMU VYDÁNÍ	33
ÚVOD W. Y. EVANS-WENTZE	37
I. Význam Džecün Kambumu	37
II. Historická hodnota vyprávění.....	38
III. Tibetské školy buddhistické filozofie.....	40
IV. Duchovní linie Kagjüpů.....	42
V. Pozdější Milaräpovi následovníci	44
VI. Srovnání Kagjüpů s křesťanskými gnostiky.....	45
VII. Školy s odlišným pojetím.....	47
VIII. Vznik a vývoj tibetských buddhistických škol.....	49
IX. Obhajoba poustevnického ideálu	51
X. Otázka arhata	55
XI. Text a jeho překlad.....	58
XII. Místo Džecün Kambumu v tibetské literatuře	60
XIII. Milaräpa, velíkán lidstva	61
ÚVOD RÄČHUNGA, MILARÄPOVA ŽÁKA.....	65

DÍL PRVNÍ

STEZKA TEMNOTY

KAPITOLA I

PŮVOD A NAROZENÍ 73

KAPITOLA II

CHUŤ UTRPENÍ 85

KAPITOLA III

PRAKTIKOVÁNÍ ČERNÉHO UMĚNÍ 91

DÍL DRUHÝ

STEZKA SVĚTLA

ÚVOD 111

KAPITOLA IV

HLEDÁNÍ SVATÉ DHARMY 113

KAPITOLA V

ZKOUŠKY A POKÁNÍ 123

KAPITOLA VI

ZASVĚCENÍ 155

KAPITOLA VII

OSOBNÍ GURUOVO VEDENÍ 161

KAPITOLA VIII

ODCHOD OD GURUA 181

KAPITOLA IX

ODŘÍKÁNÍ 197

KAPITOLA X

MEDITACE A SOUSTŘEDĚNÍ V ÚSTRANÍ 205

KAPITOLA XI

POUSTEVNY A SLUŽBA VŠEM ŽIVÝM BYTOSTEM 259

KAPITOLA XII	
NIRVÁNA.....	267
DOVĚTEK.....	331
DOZPĚV.....	335
OBRAZOVÁ PŘÍLOHA.....	337
VYSVĚTLIVKY EWANS-WENTZE	353
SLOVNÍČEK POJMŮ KVĚTOSLAVA MINAŘÍKA	401
REJSTŘÍK.....	427

PŘEDMLUVA KVĚTOSLAVA MINAŘÍKA

Tato kniha vypravuje podivuhodný příběh života. Tak podivuhodný, že mu světský člověk ani nebude moci porozumět. Ba dokonce mu sotva porozumějí i tzv. laičtí mystikové (na rozdíl od mystiků křesťanských, především církve římskokatolické), pokud nebudou v praxi znát mahájánský buddhismus a budou očekávat výrazné mystické výsledky od formálního přiznání se k mystice a nějakých soustředovacích cvičení. Takoví mystikové totiž snadno upadají do omylu, že nejvyšší mystické výsledky získají, když budou půl hodiny denně „cvičit“ písma nebo bezmyšlenkovitost, a že tímto úsilím k sobě přitáhnou boží milost, která snadno zahladí jejich celodenní zaměření mysli do světa.

Vyprávění tohoto příběhu může prospět oběma; světskému člověku i laickému mystikovi. Pokud světský člověk předem nepokládá za lháře každého, i mravně nejušlechtilejšího člověka, který hovoří o svých neobyčejných zkušenostech a poznatcích, může četbou tohoto díla dospět k posilujícímu přesvědčení, že řešení životních problémů není tak jednoduché, aby mohl žít jen pro ukájení neomezované pudovosti. Tím si otevře novou cestu životem alespoň ve svých názorech. Při věcné snaze může po této cestě dojít ke spáse přes její předchozí stupně, niternou harmonii a blaženost; ta zcela zjevně poznamená jeho pocitový život.

Kdo se na základě nesprávné mystické nauky domnívá, že problém celého mystického vývoje může vyřešit jednoduchým „cvičením“ písmen nebo nějaké představy umísťované doprostřed prsou nebo prostým zastavováním myšlení, se může v této knize poučit, že k mystickému vývoji je třeba, aby zpracoval svou bytost na mnohem širší základně. Tak zaujme k mystické praxi správný postoj a vstoupí snad konečně na cestu, která končí posvěcením jeho samého.

Nechť se čtenář snaží pochopit, že Džeciün Milaräpa získal na cestě k svému produchovníení až příliš mnoho ze zevních zkoušek, které mu uložil jeho guru Marpa Překladatel. Pod vlivem četby různých českých

knih o mystice se bohužel může domnívat, že zevní zkoušky (askeze), jaké Milaräpa a před ním Buddha podstoupili, byly přinejmenším zbytečné. Bude proto dobře, když pochopí se mnou, že touha po hmatatelných výsledcích v mystickém úsilí bude „vyslyšena“ jenom tím, jak žije: způsobem života, jaký odpovídá těmto výsledkům. Tedy nikoli snivé touhy, ale sám život je ta vehementní síla, která jednak vytváří životní názor, jednak omezuje myšlení a vytváří předpoklady k pochopení. Někteří naši hledající lidé to právě pod vlivem nesprávných informací o mystice neberou v úvahu a domnívají se, že askenze a zkoušky jsou zbytečné a že není třeba nic víc, než aby snad půl hodiny denně „cvičili“ písma nebo bezmyšlenkovitost.

Taková představa lahodí světskému člověku, který touží po mystických výsledcích; jeho mystické snahy však nepovedou k dobrému. Soustředování je totiž psychický tlak na bytost; tímto tlakem se uvolňuje a rozzařuje dobrá karma, utajená v těle, a takovíto mystikové ji postupně promrhají světským myšlením a cítěním. Ti mystikové, kteří zakládají své snahy na „cvičeních“, se postupně stanou z hlediska dobré karmy žebráky, protože ji takto prohodopadají.

Milaräpa byl tvrdě zkoušen. To proto, že měl moudrého gurua, který dobře věděl jak zachovat kapitál jeho dobré karmy a později ho proměnit v duchovní hodnoty. A náš čtenář by měl vědět, že zásahy jeho gurua byly přesně vypočteny, aby vedly k rozvoji jeho vnitřní přirozenosti, která již musela být embryem velikého jogína, mudrce a světce. Necht však také ví, že sama zevní askenze by k jejímu rozvoji skutečně nestačila. Askenze je totiž účelná pouze potud, pokud prohlubuje asketovu pokoru a kouzlí před jeho očima představy o existenci nadpomyslitelného kosmického dobra, kterého může být asketa podle své víry ještě účasten. Pokud však z askenze v bytosti vznikají pouze pocity utrpení, vědomí vlastní bídy a špatnosti, pak vede do propasti, na špatnou stopu, v pekelný svět. Tím buď řečeno, že askenze musí být uváděna do přesného poměru k duševní síle a odolnosti askety.

Při mystickém vedení je úlohou vůdce, aby u hledajícího člověka dobře rozpoznal subjektivní rozhraní mezi pocitem vlastní žákovy bídy, špatnosti a nedokonalosti a jeho vírou v existenci nadpomyslitelného kosmického dobra, kterého žák podle jakéhosi slabého vnitřního pře-

POZNÁMKA ZORY ŠUBRTOVÉ K ČESKÉMU PŘEKLADU

Český překlad Milaräpy, který komentoval Květoslav Minařík, vznikl v první polovině padesátých let dvacátého století. Pro ty, kdo tuto dobu sami neprožili, je třeba připomenout, že to byla nejhorší doba komunistické zvůle, teroru a náboženského útlaku, dnes už těžko představitelná a rychle zapomenutá. Přechovávat doma režimem zakázanou literaturu znamenalo tehdy přímé existenční ohrožení celé rodiny; natož takovou literaturu psát či rozšiřovat ji v opisech. V knihovnách byla duchovní literatura shromážděna ve zvláštních odděleních a byla přístupná jen na zvláštní povolení, tedy čtenářům nedostupná. Soukromý styk se zahraničím byl pro normálního občana téměř nemožný, stejně jako dovoz tehdy zakázané literatury. Přesto k nám i v té době občas prosakovaly podobné spisy v cizích jazycích, zvláště když neinformování a jazyka neznalí úředníci na hranicích pokládali přiváženou knížku za román. Tak se k nám dostal i tehdy nesmírně vzácný a jinak nedostupný německý překlad Milaräpy.

Všichni, kdo se na jeho českém překladu podíleli, zemřeli již v dobách komunistické vlády a z pochopitelných důvodů ve své pozůstalosti nezařadili žádné písemné svědectví o cestách, jakými se k nám tato kniha dostala. Můžeme se proto podle náznaků jen dohadovat, že ji ve svých zavazadlech přivezl pan Jan Beránek, člen jednoho pražského orchestru, který tehdy hostoval v celé Evropě, buď proto, že o ní v zahraničí slyšel, nebo na prosbu K. Minaříka, jehož přívržencem tajně byl. V té době totiž K. Minařík již dokončil první verzi svého Tajemství Tibetu, tj. komentářů ke knihám Sedm tibetských textů a Tibetská kniha mrtvých – ty byly přeloženy z anglických překladů, které se k nám dostaly podobnými cestami.

Milaräpu z německého překladu do češtiny přeložil žák K. Minaříka Jiří Viktora (1908–1988). Žil v Pardubicích a již od poloviny třicátých

let byl až do roku 1974, kdy K. Minařík zemřel, s ním ve styku. Byl jedním z jeho nejvěrnějších a nejúspěšnějších žáků. Jeho životní osudy byly komunistickou érou těžce narušeny, majetek zámožné obchodnické rodiny byl zabaven. J. Viktora vystřídal několik povolání (např. úředník České spořitelny, prodejce knih Našeho vojska) a jako většina jemu podobných režimu podezřelých občanů ničil veškerou korespondenci a písemné materiály, které by při případné domovní prohlídce mohly uškodit jemu nebo jiným.

V době, kdy J. Viktora zemřel, nebyla ještě naděje, že by bylo možné dílo K. Minaříka u nás v dohledné době vydat, proto jsme tehdy ani nezkoumali, jak vlastně překlad Milaräpy vznikl a na čí popud. Pokud je známo, J. Viktora nepřeložil žádnou jinou knihu, i když se duchovní literaturou trvale zabýval a byl vynikajícím znalcem zejména buddhistické filosofie. Proto nepřekvapuje precizní volba českých ekvivalentů buddhistické terminologie v jeho překladu.

Jistá jsou tato fakta: J. Viktora Milaräpu přeložil z německé knihy „Evans-Wentz: Milarepa, Tibets grosser Yogi“ (Otto Wilhelm Barth Verlag, München 1937), jejíž exemplář se zachoval v jeho knihovně. Překlad dokončil patrně v polovině padesátých let, originál překladu se nezachoval. Byl asi zničen vlhkem, když byly v druhé polovině padesátých let spisy K. Minaříka ukrývány před Státní bezpečností zakopané ve dvacetilitrových konvích na mléko. V pozůstalosti K. Minaříka se zachoval jeden téměř úplný exemplář překladu (bez předmluvy a poznámek komentátora), psaný na psacím stroji J. Viktory, s četnými rukopisnými korekturami K. Minaříka. Jméno překladatele je tam uvedeno jen v iniciálách. To byl podklad komentářů K. Minaříka a přepisů takto doplněné knihy, které se opatrně šířily mezi žáky K. Minaříka až do konce roku 1989.

Pro potřebu prvního vydání v roce 1996 byl celý text na mnoha místech doplněn podle anglického překladu uvedeného v tiráži. Zároveň byl přizpůsoben současné pravopisné normě a díky laskavé spolupráci dr. Josefa Kolmaše, DrSc., byly všechny tibetské výrazy transkribovány do podoby nejbližší české výslovnosti. Vedle předmluvy a komentářů K. Minaříka bylo první vydání rovněž obohaceno studií dr. Kolmaše o redaktorovi anglického textu Evans-Wentzovi, milaräpovskou biblio-

grafii, poznámkou k transkripci a transliteraci tibetských výrazů do češtiny a seznamem více než tří set tibetských výrazů, které se v textu vyskytují.

Pro druhé vydání byl text nově přeložen a doplněn přímo podle anglického překladu z roku 1951 na podkladě původního českého překladu J. Viktory. Text byl také přizpůsoben současnému jazyku a jeho pravopisné normě. Byly doplněny například Předmluva Evans-Wentze k druhému vydání Milaräpy, Obrazová příloha i s popisy jednotlivých vyobrazení převzatá z anglického vydání a také různé chybějící pasáže v textu životopisu včetně opravy chyb, ke kterým došlo při německém překladu anglického textu. Na konec knihy byly navíc zařazeny Slovníček pojmů Květoslava Minaříka a Rejstřík s některými v knize použitými jmény a také výrazy, které se vztahují k duchovní praxi.

*Zora Šubrtová**

**Zora Šubrtová připravila aktualizovanou poznámku k českému překladu Milaräpy v lednu 2017. Do druhého vydání nebyly nakonec začleněny texty dr. Kolmaše, protože k nim nebyla získána autorská práva. (Pozn. vyd.)*

VÍTĚZNÉ VOZIDLO JOGÍNA

Toho, kdo dosáhl víry a moudrosti,
chrání a vede kupředu duševní kázeň.

Jeho uzdou je rozum a svědomí, jhem je uvědomění
a bdělým řidičem pozornost.

Jeho vozem je počestnost,
osou je nadšení a kolem odvážná vůle a energie.

Jeho potahem je ztišení společně s vyrovnaností,
ozdobným postrojem je být bez přání.

Ostřím jeho zbraní je dobrota a nevinnost
spojená s myslí nepodléhající lpění.

Jeho zbrojí je trpělivost v dodržování pravidel.

Tak se pohybuje vůz kupředu, aby dospěl k míru,
sám jej každý musí postavit, sám se jím musí stát.

Tento vůz je nejlepší a nedá se srovnat s žádným jiným,
na něm jezdí mudrci, zřikající se světa,
a vskutku na něm dospívají k vítězství.

Buddha v Samjuttanikáje

PŘEDMLUVA W. Y. EVANS-WENTZE K DRUHÉMU VYDÁNÍ

CESTA K JEDNODUCHOSTI A SVOBODĚ

„Minimum přání a spokojenost s jednoduchými věcmi jsou znamením vznešeného člověka.“

Předpisy guruů

Je to stejná, často opakovaná a dávná výzva duchovních velikánů, zaznívající v průběhu tisíciletí, výzva zaslechnutá v Americe Thoreauem, Emersonem a Whitmanem, výzva k jednoduchému životu a nesmírné snaze – výzva, kterou tato kniha přenáší z Tibetu, země sněžných horských vrcholů, lidem Západu, kteří velebí a upřednostňují svůj složitý industrializovaný způsob života, i když v poslední době ne bez mnoha zneklidňujících pochybností a obav.

Zatímco Tibetská kniha mrtvých, první svazek naší oxfordské Tibetské nakladatelské řady, zprostředkovává poznání jak správně zemřít a zvolit místo, kde se člověk znovuzrodí, tato kniha jako druhý svazek zmíněné řady popisuje umění jak ovládnout život a nasměrovat jej k všeobecnému transcendentnímu cíli osvobození se z podmíněné existence.

Vzhledem k tomu, že následovníci Buddhy, ale i stoupenci mnoha jiných vyznání považují život, smrt i znovuzrození za neoddělitelné součásti univerzálního životního procesu, je první svazek výše uvedené řady doplňkem tohoto druhého, a to i přesto, že je sám o sobě odděleným a odlišným jógickým pojednáním.

První vydání tohoto životopisu Milaräpy, proslulého buddhistického světce z Tibetu, podnítilo mnoho dopisů adresovaných redak-

torovi (Evans-Wentz) nejen od laiků a členů sanghy (řádu mnichů a mnišek) severního i jižního buddhismu, ale také od hinduistů a křesťanů – katolíků i protestantů. Nyní redaktor tímto děkuje všem pisatelům za jejich ocenění a podporu. Každý z nich rozeznal v Milaräpovi univerzální charakteristické rysy světectví, na které si právem nemůže dělat výhradní nárok žádné náboženství nebo nauka, ale které jsou společné světcům všech vyznání. V souladu s tím může být Milaräpa považován za dalšího nositele světla, který pomáhá rozptýlit temnotu nevědomosti, o které říkal Buddha, že zahluje svět. A jako se říkalo o Abrahamu Lincolnovi, že již nepatří pouze svému národu, ale všem, tak je to možné říci o Džecünu Milaräpovi.

V Milaräpově životopise je ukázáno, že jógická cesta k nadsvět-skosti přesahuje rozumově utvořené poučky učenců týkající se spásy a že tato cesta je vždy otevřená celému lidstvu bez ohledu na příslušnost k některému z náboženských směrů. Podle Milaräpova náhledu nejsou k dosažení moudrosti potřebné žádné ze světsky uznávaných metod intelektuálního rozvoje; on sám totiž právě poznání nezískal studiem knih ani vyznáním víry. Mnozí z těch nejmoudřejších a nejvzdělanějších tibetských a indických světců byli negramotní, jak to bude zřejmé v chystaném čtvrtém svazku dříve zmíněné nakladatelské řady, který bude mít název Tibetská kniha Velkého osvobození. Milaräpa o této skutečnosti podává svědectví následujícím způsobem:

„Protože jsem již dávno přivykl meditovat o šeptaných vybraných pravdách, zapomněl jsem na všechno, co je v psaných a tištěných knihách.

Protože jsem již dávno přivykl uplatňovat každou svou novou zkušenost pro svůj vlastní duchovní růst, zapomněl jsem na všechna vyznání a dogmata.

Protože jsem již dávno přivykl znát význam toho, co je bezeslovné, zapomněl jsem hledat kořeny a původ slov a vět.“

A právě prostřednictvím ukáznění myslí, které se podobá zkrocení divokého koně, a dosažením její odolnosti vůči uchvacujícím a jógicky nežádoucím vlivům, povstávajícím z iluzorní fantasmagorie světa, nás chce Milaräpa přimět, abychom hledali osvobození z našeho současného stavu připoutanosti ke světu. O tom zpívá ve své písni „Kůň

DÍL PRVNÍ

STEZKA TEMNOTY

KAPITOLA I

PŮVOD A NAROZENÍ

Vyprávění o Rächungově snu, který vedl k napsání tohoto životopisu; Milaräpův původ a narození.

Kdysi, tak jsem slyšel, žil veliký jogín Džecün Mila Žäpa Dordže, tento klenot všech jogínů školy anuttara vadžrajána⁴⁶, nějaký čas v Brichaté jeskyni u Ňanangu⁴⁷, která je dnes jedním z nejposvátnějších poutních míst. Zde žili i proslulí velcí jogínové Rächung Dordže Dagpa, Živa Ö Räpa, Ngändzong Räpa, Sebän Räpa, Khjira Räpa, Digom Räpa, Längom Räpa, Sanggjä Kjab Räpa, Šengom Räpa, Dampa Gjagphuwa a Tönpa Šákja Guna,⁴⁸ jeho slavní žáci nejvyššího řádu, všichni velice zkušený v józe, kteří dosáhli klidu vědomí*. Byly zde také ženské novicky Legsebum a Šendormo a veliký počet zbožných laiků obou pohlaví. Bylo zde rovněž přítomno pět nesmrtelných bohů z vyššího řádu víl, které se následně proměnily na anděly, dále několik vysoce nadaných jogínů a jogínek a také lidské i nadlidské

* Klid vědomí je označení stavu, který vyvstává překročením sansáry a setrváváním ve stavu bohů vládoucích sansárovým stavům. Nejprímější cesta ke klidu vědomí je zřeknutí se světa v jeho absolutním pojetí. To však současně znamená, že k němu nevede žádné jógické nebo mystické úsilí, v němž není hlavním prvkem právě zřikání se světa. Takové úsilí může být pouze „přípravnou prací“ k józe, nebo jinými slovy soustředování, které znamená upoutání pozornosti na něco zevního nebo vnitřního, je pokusem o odvrácení pozornosti od světa. Ve vztahu ke skutečnému zřeknutí se to má jako vzdálenost od Země k Měsíci na jedné straně a k nejbližší stálci na druhé straně.

bytosti, které dosáhly vysokých stupňů.* Uprostřed tohoto shromáždění roztočil Džecün kolo mahájánského buddhismu.

Jedné noci, když Ráčung seděl ve své jeskyni ponořen do soustředění, měl sen, který popsal následovně:

Putoval jsem zemí nazývanou se západní země Urgjān, v níž bydleli andělé obojího pohlaví. Byla to země nepopsatelné krásy a nádhery. Domy a paláce byly ze zlata, stříbra a drahokamů. Kráčel jsem hlavním městem té země a všiml jsem si, že její obyvatelé jsou oděni do hedvábí, vyzdobeni girlandami drahokamů a šperků z drahých kovů a ozdobami ze slonoviny. Každý z nich byl překrásný na pohled. Všichni se na mne dívali s úsměvem a souhlasem ve tváři, ale nikdo se neodvážil na mne promluvit.

Byla mezi nimi jedna má stará známá, s níž jsem se setkal v Nepálu, kde byla žákyní jednoho mého gurua, Tipupy. Byla oblečená do ruda, předsedala tomuto shromáždění a přivítala mne slovy: „Jsem převelice potěšena, že jsi přišel, synovče.“ Pak mne zavedla do honosného paláce plného pokladů, kde jsem byl bohatě pohoštěn. Potom mi řekla: „Buddha Akšóbhja⁴⁹ právě hlásá nauku v této zemi Urgjān. Jestli ho, synovče, chceš slyšet, půjdu a obstarám ti jeho svolení.“ Nesmírně jsem toužil ho slyšet, a proto jsem odpověděl: „To je od tebe velmi milé.“

Když jsem ji doprovázel, přišli jsme do středu města, kde jsem uviděl ohromný trůn ze vzácných kovů a drahokamů. Na něm seděl buddha Akšóbhja, jenž v kráse a vznešenosti své nádhery daleko překonával obraz mé fantazie, o němž jsem byl zvyklý meditovat. Přednášel dharmu k nesmírně velkému shromáždění, které se zdálo být obrovské jako oceán. Tento pohled mne naplnil takovou extatickou radostí a blažeností, že jsem málem padl do mdlob. „Zůstaň zde,

* Kdo žije v dokonalém sebezapření a s tendencemi k nejvyššímu božství nebo absolutnu, přitahuje k sobě po dosažení poznání nebo osvobození toužící bytosti viditelné i neviditelné oblasti. Oba druhy bytostí může vidět stejně dobře jako věci smyslového světa. Bytostí neviditelného světa před jeho zrakem nemění svůj vzhled, neboť on sám upevňuje všechno právě sebezapřením. Jenom před zraky snůlků se mění vzhled vizí, protože se jejich citová přirozenost vzdouvá od andělských světů až do světů pekelných. Tak je snílek rušen svými vizemi a většinou pronásledován špatnými duševními stavy.

DÍL DRUHÝ

STEZKA SVĚTLA

ÚVOD

Nyní následují skutky, které dovedly Milaräpu k dokonalému stavu buddhovství. Jsou to:

1. Jeho lítost a upřímné hledání dokonalého gurua (aby ho vedl na cestě k nirváně).
2. Jeho neotřesitelná poslušnost v plnění všech příkazů jeho konečně nalezeného gurua přes všechna utrpení, muka a zoufalství, kterým byl podroben pro odčinění svých hříchů.
3. Dosažení pravd, které ho vedly k duchovnímu vývoji a konečnému osvobození.
4. Jeho meditace a soustředění pod osobním guruovým vedením, z nichž vytryskly jeho zkušenosti a vědění.
5. Dosažení posledních, do ucha svěřovaných tajných pravd, když se v něm začala pravda sama rozvíjet a když na základě vnuknutí ve snu odešel od svého gurua.
6. Jeho slib zasvětit svůj život dosažení nejvyššího cíle po tom, co ho nešťastné události poučily o bezvýznamnosti světských cílů.
7. Splnění pokynů jeho gurua nepřetržitým asketickým duchovním úsilím na zcela odlehlém místě vysoko v horách, daleko od shonu lidí, a odložení všech myšlenek na světskou slávu při bezmezné energii a neumdlévající vytrvalosti.
8. Dosažení nadpřirozeného poznání a zkušeností jako výsledku tohoto odříkání, čímž byl schopen prokázat veliké dobrodiní všem cítícím bytostem.
9. Konečné rozplynutí jeho smrtelného těla ve vesmíru, aby příkladem předal své poslední ponaučení všem a tak dal každé živé bytosti popud ke zbožnému životu a duchovnímu úsilí.

KAPITOLA IV

HLEDÁNÍ SVATÉ DHARMY

Vyprávění o Džecünově odchodu od gurua černého umění; a o tom, jak našel svého gurua pravé nauky, Marpu Překladaatele.

Rächung znovu promluvil: „Ó ctihodný učiteli, zmínil ses o bílých skutcích, které jsi činil a které nemohou znamenat nic jiného než tvé úsilí ve svaté dharmě. Jak ses dostal k tomu, abys hledal pravou nauku, a jak jsi ji našel?“

Džecün odpověděl: Hluboce jsem litoval zkázy a neštěstí, které jsem způsobil černým uměním, když jsem zabil tolik svých nepřátel a přivolal krupobití. Toužil jsem po pravé nauce tak, že jsem až zapomněl jíst. Ve dne, když jsem chodil, toužil jsem usednout, a chodit, když jsem seděl. V noci jsem nemohl spát. Byl jsem zcela naplněn výčitkami svědomí a lítostí, a přece jsem se nedokázal přimět k tomu, abych požádal svého učitele o svolení věnovat se zbožnému životu. Tak jsem mu sloužil dále a neustále jsem upřímně toužil, abych našel příležitost odejít s jeho svolením a učit se svatou nauku.

V té době vážně onemocněl jeden bohatý a oddaný laický příznivec mého učitele, a tak byl učitel ihned požádán, aby o něho pečoval. Za tři dny se vrátil se smutným a sklíčeným výrazem ve tváři. Ptal jsem se ho, jaký je důvod jeho smutku, a on mi odpověděl: „Jak pomíjivé jsou všechny stavy bytí! Včera v noci zemřel můj skvělý laický příznivec a já nemohu dělat nic jiného než hluboce truchlit pro jeho ztrátu. Poznávám ubohost všeho světského bytí. Od mládí až dosud jsem nedělal nic jiného, než že jsem se cvičil v kouzlech jak provozovat černou magii, přivolávat smrt a rozsévát krupobití. A i ty, můj synu, ses od mládí oddal tomuto bídnému umění a již jsi stačil nahromadit velkou spoustu zlé karmy. Všechna tato karma bude spo-

čítat jako těžké břemeno na mně, protože jsem zodpovědný za to, co jsi učinil.“^{84, *}

Ptal jsem se ho, jestli je pravda, že všechny bytosti usmrčené kouzelnictvím jsou nějakým způsobem zachráněny a přecházejí do vyšších forem bytí. Odpověděl mi: „Vím, že všechny bytosti mají paprsek Věčnosti** a že musíme pracovat pro jejich vykoupení a zdokonalení. Znam též obřady, které se k tomu mají použít; všechno ale závisí na skutečném porozumění smyslu těchto obřadů a významu slov při tom pronášených. Nemyslím si však, že by takovéto povrchní vědění mohlo obstát při skutečném nebezpečí. Proto si teď přeji věnovat se takové spolehlivé nauce, která se dokáže postavit pevně a neochvějně tváří v tvář všem hrozbám. Ty zůstaň zde jako ochránce mých dětí a žáků a já půjdu a budu pracovat pro záchranu nás obou. Nebo jdi ty a uč se a praktikuj svatou dharmu k užítku nás obou, abys mě zachránil a získal mi pro příští život vtělení, které podpoří můj pokrok na stezce k osvobození.“^{***} Poskytnu ti všechny potřebné zásoby.“

** Z toho je vidět, že tento černý magik byl bytost karmicky zralá; proto poznal marnost všeho. Toto poznání je nezbytné pro nastoupení „stezky světla“. Je proto otázka, zda toto poznání mají mnozí prostí lidé, kteří nejenže nekonají „černé činy“, ale dokonce věří v Boha a jiné náboženské symboly v rámci církevních předpisů a předpokládají, že je to činí před Bohem dobrými. Pokud toto poznání nemají, pak mají „černé duše“, i když jsou podle tradičních mravních norem dobří. Je tedy problematické, je-li „černější magií“ život, v němž jsou všechny činy diktovány živočišným citěním, nebo rituální černá magie, která tak nebo onak otevírá cesty poznání karmického zákona. Skutečný černý magik pozná dříve či později podmínky, podle nichž se řídí uplatňování karmy, a toto výstražné memento může obrátit jeho kroky k dobru. Poddávání se živočišným popudům podle obvyklých světských norem však zákon karmy odhalit nedovolí, takže obecný člověk může jít cestou nejčernějších činů bez záblesku osvobozujícího světla poznání. Kdo se nechá vést živočišným citěním, může být černá bytost, která v temnotách duchovní nevědomosti střídá své životy v nejtemnějších světech a peklech.*

*** „Paprsek Věčnosti“ je vůle k nejvyššímu štěstí a svobodě. Za krušících životních okolností se tento paprsek stává světlem, neboť bytost na ně zpravidla reaguje touhou po štěstí. Když člověk tuto touhu nemá, je bytostí pekelnou, protože se krušící okolnosti jako samo zlo stanou jeho vedoucí silou; ta mu nejprve vykouzlí víze zla a potom v něm vzbudí tendence směřující k objektivaci ve zlých světech.*

**** Člověk, který se snaží dosáhnout duchovní dokonalosti, osvětlení a osvobození, může pocitem sounáležitosti nebo sjednocení způsobit, že na výsledcích jeho snahy*

VYSVĚTLIVKY W. Y. EWANS-WENTZE

- 1 Redaktor (Evans-Wentz) našel mezi písemnostmi z posledních let života lamy Kazi Dawa Samdupa tři listy s anglickým překladem nesoucím tento název (bez tibetského názvu originálního textu) a vybral z něj výše uvedený citát. Na konci překladu je následující poznámka: „Přeloženo Kazi Dawa Samdupem v souladu s vysvětleními ctihodného Pradžňá Sathiho, 28. 5. 1917.“
- 2 Kambum, tj. „100 000 slov“. Častěji se pro toto dílo používá obvyklý tibetský výraz pro životopis Namthar, doslova „úplné vysvobození“.
- 3 „Východ ani ve dnech svého největšího hmotného blahobytu nikdy nezapomněl na nadřazenost duchovních věcí. Králové se zříkali své vlády, aby v džunglích a horských samotách dožili své dny v meditaci a soustředění. „Zemřít ve zbroji“ bylo tehdy, stejně jako dnes, zlem, kterému se bylo nutné vyhnout. V tom spočívá tajemství nezničitelné životní síly Východu.“ Atal Biháří Ghóš.
- 4 Atal Biháří Ghóš to vysvětluje takto: Mádhaváčárja uvádí v Sarva-darśanasangraze čtyři školy buddhistického myšlení: mádhjamiku, jógáčáru, sautrántiku a vaibhášiku. Nauka mádhjamiky učí, že vše je prázdné nebo neskutečné (sans. sarva-śūnjatá); jógáčára že vnější neboli hmotný vesmír je neskutečný (vaihá-śūnjatá); sautrántika že vnější neboli hmotný vesmír je jen průvodním jevem (vaihānamejatva) a vaibhášika učí, že vnější nebo hmotný vesmír je skutečný pouze do té míry, do jaké ho můžeme zažít nebo poznat smysly (vāhjárta-pratjaśatva). Tibetští buddhisté jsou většinou stoupenci mádhjamikového učení o prázdnosti (śūnjatá), které se podobá monistickému pojmu brahman v jeho aspektu prostém vlastností. Tři hlavní školy v Tibetu podle mého názoru označují tři stupně na Stezce k osvícení nebo duchovního postupu. V prvním stupni podléhá sádhaka nebo usilující zbožný

člověk příkazům a zákazům (sans. vidhi a nišedha), to znamená, že je vázán řádovými pravidly. V druhém stupni se drží tradičních směrnic (sans. páramparjakrama), přičemž jsou řádová omezení jistým způsobem uvolněna, i když sádhaka není dosud zcela svobodný. Ve třetím stupni, ádijóze, když žák dosáhne pomocí jógických praktik osvícení, nejsou pro něj stanoveny již žádná omezení; byl totiž dosažen stav buddhy nebo siddhi. Tyto tři stupně zhruba odpovídají tomu, co tantry označují jako pašubhava (stav zvířecího člověka), vírabhava (stav hrdiny) a divjabhava (stav Osvíceného). Padmasambhavovy nauky jsou označovány jako „staré“, protože pravda, která je v nich obsažená, byla předchůdkyní všeho ostatního, existovala vždy a dochovala se ve „starém“ stylu. Proto byla jeho nauka „první“, ádi, a je známa také jako sanátana (neměnná, věčná). Učitelé, kteří následovali po Padmasambhavovi, nezreformovali podstatu jeho nauky, přizpůsobili pouze formu svých vlastních pouček omezeným schopnostem svých žáků a vychovávali je ke schopnosti (sans. adhikara) pochopit ádijógu. Tak se stává zvířecí člověk (pašu) hrdinou (víra) a nakonec Osvíceným (divja); je zachováván stále stejný postup.

Redaktor (Evans-Wentz) ještě dodává: dnes vystupují Žluté čepice proti starým nereformovaným Červeným čepicím a jejich proslulému učiteli a zakladateli Padmasambhavovi podobně jako protestanti proti katolíkům a papežství. Kagjüповé se však jako poloreformovaná škola moudře vyhýbají každému extrému a v tomto ohledu se mezi severními buddhisty podobají umírněné anglikánské církvi mezi křesťany.

- 5 Songcängampo byl Ašókou Tibetu. Za jeho vlády byl Tibet na vrcholu své moci. Zdá se, že mu byl poddán Turkestán a Nepál. Jeho výboje v západní Číně byly tak značné, že se čínská vláda zavázala platit mu značnou daň, aby si udržela vlastní nezávislost.
- 6 To je různými způsoby popsáno v tantrách bráhmaňů, které učí, že bráhmanského poznání je možné dosáhnout buď slovy, nebo vnitřním poznáním. První čistě rozumový způsob nemůže rozptýlit vnitřní temnotu; pouze druhý způsob vede k pravé moudrosti. A poznání (džňána) je opět dvojí: 1. poznání, které vzniká

SLOVNÍČEK POJMŮ

KVĚTOSLAVA MINAŘÍKA

absolutno (z lat.) — nezávislé, neměnné a nepodmíněné jsoucno; v hierarchii kosmických jevů to nejvyšší. Zářící prvek, který přijímá a duchovně oživuje všechno stvořené. Nevymezitelné pole nebo prostředí, v němž existuje všechno stvoření, tj. viditelný vesmír jako svět makroskopický a svět fyzikální jako svět mikroskopický. Proto na absolutno nelze vztahovat čtyři základní přírodovědné dimenze, totiž délku, šířku, výšku (tedy prostor) a čas. Tato okolnost se stává patrnou zejména při vylučovacích mystických pracích. Jogín nebo mystik, který vylučovacími postupy myslící činnosti vyčistil vědomí ode všech determinujících momentů, pozná, že v tomto vědomí je obsažený nejen svět, ale celý vesmír jako objekt, jenž v něm sídlí.

ádibuddha (sans.) — prabuddha, neboli prvotní projev životní moudrosti a zkušenosti, což je v kosmickém pojetí „světlo“, zprostředkující vztahy mezi bytím a absolutnem. Vzhledem k tomu je v nižším smyslu ádibuddha stav značící resorbující se nebo již resorbované emanace, které kdysi vznikly duševními vztahy člověka ke světu a později se obrátily k prabožským kvalitám kosmu. Ve vyšším smyslu je ádibuddha individualizovaná nebo personifikovaná kosmická moudrost; ta ze sebe vyzařuje jiné aspekty božskosti a moudrosti – pět druhů nejvyššího poznání – které se nazývají dhjánibuddhové.

ákáša (sans.) — stavební látka stvoření, která souvisí s prostorem. Proto pokud musíme chápat vesmír jako absolutno, musíme stavební látku těl, ákášu, považovat za neexistující, resp. za latentní a nekonečně řídký pra-element. Jakmile chápeme vesmír jako prostor, tu již můžeme ákášu považovat za smyslově působivý nebo vnímatel-

ný jev. Jinými slovy: konečný prostor nelze oddělovat od stavebního materiálu, který je po dobu existence prostoru vždy v činnosti. Na úrovni elektromagnetických oscilací je tento materiál tak „husť“, že se z něho mohou vytvářet formace; ty se pak samy sebou stávají jevy, vybavenými gravitační silou, která porušuje rovnovážný stav kosmického stavebního materiálu. Tímto způsobem se vytváří projevený vesmír s rotačními momenty formujících se podprostorů, čili kosmických těl. Tím je akáše přiřčen charakter prapodstaty kosmických těl a tím konečně všech těl vůbec. Tato prapodstata je v prvopočátku pouze prostorem, v další etapě kosmickými tělesy, nezapomínáme-li ovšem přitom na relativní povahu existujícího bytí. Za těchto okolností si nemůžeme pojem existence něčeho odmyslet od pojmu „pole“, na němž se promítá jakákoli existence, která je v prapůvodním stavu ákášou. Z jiného hlediska je ákáša synonymum světového éteru, s jehož existencí se snad nyní již nepočítá.

anágámin (sans.) — „nevracející se“. Značí člověka, který v „proudu učení“ (buddhistického) dosáhl stupně, kdy jeho reinkarnace probíhají pouze v nadpozemských oblastech. Proto se nemusí vtělit znovu na zemi, leda by byl pohnut soucitem a chtěl pomáhat lidstvu k osvícení a k nalezení cesty ke spáse.

anděl (z řeč.) — z křesťanského hlediska mravně čistá a ušlechtilá bytost nadsmyslového světa. Je jich více druhů. Nejnižší andělé se odlišují od lidí pouze tím, že žijí v harmoničtějším prostředí; ovšem sami si je vytvářejí. Jejich já se však stejně jako u lidí jeví jako pevně stmelенý komplex psychického ulpívání. To znamená, že se tyto bytosti nedokázaly povznést k takovému stupni odosobnění, aby ze svého bytí zcela vyloučily tamasický prvek a tím zrušily nevědomost. Vyšší druhy andělů jsou karmicky tak očištěné, že jsou zbavené karmy projevující se elementárními tendencemi; proto se jeví jako bytosti světelné, nebo dokonce zářivé.

arhat (sans.) — „ctihodný“, „důstojný“. Především jde o světce, který dosáhl na zemi poznání a je zbavený podrobenosti reinkarnačnímu zákonu. Žije nirvánu v tomto životě, není tedy pro něho pouze posmrtným stavem.

W. Y. EVANS-WENTZ – KVĚTOSLAV MINAŘÍK

Milaräpa

Velký tibetský jogín

Z knihy W. Y. Evans-Wentze Tibet's Great Yogī Milarepa
1928 (First Edition), 1951, 1969 (Second Edition)
na podkladě překladu Jiřího Viktory přeložil Roman Blinka
Vydavatelská rada PŘÍMÁ STEZKA

Svazek 13

K vydání připravila PhDr. Zora Šubrtová a kol.

Obálku navrhl Richard Bergant

Vydal Canopus, z. s., Synkovská 14, Praha 6

Vydání druhé

Praha 2023

Stran 432

Sazbu zhotovil Jaroslav Pátek

ISBN 978-80-87692-90-5

Vytiskly Těšínské papírny, s. r. o.

Od téhož autora:

Vydavatelská řada **PŘÍMÁ STEZKA**

PŘÍMÁ STEZKA

BESEDA BOHŮ

JÓGA V ŽIVOTĚ SOUČASNÉHO
ČLOVĚKA

CESTA K DOKONALOSTI

SVĚTLO GÉNIŮ

SPÁSA

VNITŘNÍ SMYSL NOVÉHO ZÁKONA

MALÝ MYSTICKÝ SLOVNÍK NAUČNÝ

Nyánatiloka a Květoslav Minařík:
SLOVO BUDDHOVO

W. Y. Evans-Wentz a Květoslav Minařík:
TAJEMSTVÍ TIBETU 1, 2

H. P. Blavatská a Květoslav Minařík:
MAHÁJÁNSKÉ TEXTY

KÉČARA

PRAXE PŘÍMÉ STEZKY 1, 2, 3

Vydavatelská řada **DRAHOKAMY**

TAJNÉ ZASVĚCENÍ

DRAHOKAMY 1, 2

A. David-Néelová a Květoslav Minařík:
PRONIKAVÝ VHLED

PATAŇDŽALIHO JÓGASÚTRA

LAO-C'OVO TAO-TE-ŤING

OSTATNÍ

Květoslav Minařík:
PROGNOSTICKÁ ASTROLOGIE

Od dalších autorů:

Vydavatelská řada **ÚSVIT**

Karl A. Gjellerup:
POUTNÍK KÁMANÍTA

Edward Bulwer-Lytton:
ZANONI

Objednávky přijímá:

CANOPUS, z. s., Synkovská 14, 160 00 Praha 6 <https://www.canopus.cz>

e-mail: canopus@canopus.cz | slovensko@canopus.cz

e-shop: <https://eshop.canopus.cz> | <https://eshop.canopus.cz/sk>

KVĚTOSLAV MINAŘÍK (1908–1974)

Český jogín a mystik, který v mládí do nejhlubších podrobností poznal a sám na sobě uskutečnil nejvyšší duchovní a mystické ideály Východu, aniž přitom ztratil kontakt s občanským životem. Své zkušenosti potom formuloval jako originální, z knih nevyčtenou duchovní nauku, jež vychází z psychologie a způsobu myšlení současného Evropana. Vede jej životem a zdokonaľuje jeho bytost jako celek; nezabývá se

jen fyzickou, mravní nebo mentální složkou, ale harmonicky je rozvíjí všechny najednou.

Nejslavnější tibetský světec a básník Milaräpa žil v letech 1040–1123. Jeho románový životopis zná snad každý Tibeťan a staletí mu neubrala na živosti. Zůstává „pokladnicí, kterou nikdy lidský duch nevyčerpá, kyticí předpisů, kterým porozumí jen ten, kdo je vyzkouší v praxi“.

W. Y. Evans-Wentz uveřejnil Milaräpu v anglickém překladu Kazi Dawa Samdupa z tibetštiny poprvé v roce 1928. K. Minařík se s knihou seznámil v polovině padesátých let dvacátého století v samizdatovém překladu jednoho ze svých žáků. Poté se rozhodl doplnit text komentáři a zařadit ho do edice svých základních děl *Přímá Stezka*, protože tento podivuhodný životní příběh doceluje nauku jeho ostatních spisů.

Jde o druhé vydání Milaräpy s komentáři K. Minaříka. Anglický překlad, který redigoval Evans-Wentz, byl nově přeložen do češtiny. Byly mimo jiné doplněny Předmluva Evans-Wentze k druhému vydání Milaräpy, *Obrazová příloha*, dále *Rejstřík* a také *Slovníček pojmů* K. Minaříka.

ISBN 978-80-87692-90-5

9 788087 692905